

रामारोशन राजपत्र

1

रामारोशन गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५

संख्या ५

चैत्र २० गते, २०७८

भाग १

रामारोशन गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संविधान धारा २२६ को उपधारा (२) बमोजिम निर्माण गरिएको सुदूरपश्चिम प्रदेशको स्थानीय तहको कानून निर्माण प्रक्रिया ऐन २०७५ को दफा २४ उपदफा (५) तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ उपदफा (३) बमोजिम सर्वसाधारण जनताको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छः

संवत् २०७८ को ऐन नं. ५

पूर्वाधार व्यवस्थापन ऐन, २०७८

प्रस्तावना: रामारोशन गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पूर्वाधार संरचना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरी स्थानीय जनतालाई पूर्वाधार सेवा उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्थापन गर्न बाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा ७४ (४) तथा अनुसूची ८ भएको स्थानीय पूर्वाधारका व्यवस्थापनका सम्बन्धमा भएको व्यवस्था र धारा २२६ तथा बमोजिम रामारोशन गाउँ सभाले ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम “रामारोशन गाउँपालिकाको पूर्वाधार व्यवस्थापन ऐन, २०७८” रहेको छ ।
(२) यो ऐन गाउँ सभाबाट पारित हुनासाथ तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-
(क) “अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।
(ख) “अमानत” भन्नाले ठेक्कामा नलगाई गाउँपालिका आफ्नै व्यवस्थापनमा सम्पन्न गर्ने कार्य वा लेखा सम्बन्धी कार्य सम्झनुपर्छ ।
(ग) “उपाध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्झनुपर्नेछ ।
(घ) “कार्यपालिका” भन्नाले गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्नेछ ।
(ङ) “गाउँपालिका” भन्नाले रामारोशन गाउँपालिका सम्झनु पर्नेछ ।
(च) “गाउँ सभा” भन्नाले संविधानको धारा २२३ को उपधारा (१) बमोजिमको गाउँ सभा सम्झनु पर्छ ।
(छ) “जलश्रोत” भन्नाले गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी सम्झनु पर्दछ ।
(ज) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियमावलीमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

- (झ) “पूर्वाधार” भन्नाले यस ऐनमा अनुसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिमको विषयसँग सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधारलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

स्थानीय सडक तथा यातायात व्यवस्थापन

३. **स्थानीय सडकहरूको वर्गिकरण :** (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सडक विस्तार गरी यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार सडकहरूको वर्गिकरण र वृहत्तर सडक सञ्जाल गुरुयोजना तयार गर्नेछ ।
(२) गाउँपालिका स्तरमा मुख्यतः निम्नानुसारको सडकहरू रहने छन्ः
(क) गाउँपालिका सडक : गाउँपालिकाको मध्य र महत्वपूर्ण स्थानमा रहेको सडक नगर सडकको रूपमा वर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकको चौडाई न्यूनतम् ६ (छ) मिटर हुनु पर्नेछ ।
(ख) बाह्य चक्रपथः गाउँपालिका वरीपरी चक्रपथको सडक यस अन्तर्गत पर्दछ । यस्ता सडको चौडाई न्यूनतम् ८ मिटर (आठ) मिटर हुनु पर्नेछ ।
(ग) वस्ती सडक (भीत्री सडक) : गाउँपालिकाका वस्तीहरूमा यातायातको पहुँचका लागि बनाइएका सडकहरूलाई ग्रामिण सडकको रूपमा वर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकहरूको चौडाई ६ (छ) मिटर हुनेछ ।
(घ) कृषि सडक : गाउँपालिका भित्रका मुख्य-मुख्य कृषि उत्पादन क्षेत्र र बजारलाई जोड्ने सडकहरू यस अन्तर्गत पर्दछन् । यसको न्यूनतम चौडाई ६ (६) मिटर हुनेछ ।

(ड) घोडेटो मुल बाटो : मानिस र पशु चौपाया मात्र हिड्ने १ भन्दा बढी गाउँ वस्ती जोड्ने बाटोलाई घोडेटो मुल बाटोको रूपमा वर्गिकरण गरिने छ । यसको न्युनतम चौडाई २ मिटरको हुने छ ।

(च) गोरेटो बाटो : मानिस र चौपाया हिड्ने वस्तीबाट घोडेटो मुलबाटो वा वस्ती सडकसम्म जोडिने अधिकतम १ कि.मी. लम्बाईका सडकहरूलाई गोरटो बाटो भनिन्छ । यसको चौडाई २ फिटको हुनेछ ।

(३) प्रत्येक स्थानीय सडकहरूको घुम्ति तथा मोडहरूमा ठुला सवारी आवागमन समेत मध्यनजर गरी निर्धारित चौडाई भन्दा ४० प्रतिशत बढी हुने गरी निर्माण गर्नु पर्दछ ।

४. **मापदण्ड निर्धारण गर्ने :** (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र निर्माण हुने सडकहरूमा यातायात सुविधा सञ्चालनको मापदण्ड तोक्न सक्ने छ ।

(२) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र भएका सडकले वहन गर्न सक्ने वजन र आकारको हद तोकि त्यस्ता सडकमा त्यसरी तोकिएको हद भन्दा बढीको सवारी चलाउन नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछ ।

५. **स्वीकृति नलिई संरचना निर्माण गर्न नपाइने :** (१) यस ऐनको दफा ३ बमोजिमका सडक र सडकका अधिकार क्षेत्र भित्र कसैले सम्बन्धित अधिकारीको स्वीकृति विना कुनै प्रकारका संरचना निर्माण गर्न वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न पाइने छैन । स्वीकृति विना कुनै प्रकारका संरचना निर्माण गर्न वा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा यस ऐन बमोजिम त्यस्ता संरचनालाई गाउँपालिकाले भत्काउन सक्नेछ ।

(२) कसैले कुनै कामको निमित्त सार्वजनिक सडक वा सडक सीमा खन्नु वा भत्काउनु परेमा गाउँपालिकाको कार्यालयमा भत्काउनु

पर्ने कारण सहित निवेदन दिनु पर्दछ । यसरी प्राप्त निवेदन बमोजिम खन्नु भत्काउनु पर्ने नपर्ने जाँच बुझ गरी खन्दा भत्काउदा लाग्ने अनुमानित रकम सम्बन्धित रकम सम्बन्धित सरोकारवालाबाट धरौटी लिएर मात्र गाउँपालिकाले स्वीकृती प्रदान गर्न सक्नेछ ।

६. **सडकको आवागमनमा बाधा पुऱ्याउन नहुने** (१) कसैले सार्वजनिक सडकमा कुनै माल वस्तु छोडेको, राखेको वा फालेको कारणबाट त्यस्तो सडकको आवागमनलाई कुनै किसिमले बाधा पुऱ्याएको भए त्यस्तो माल वस्तु हटाउनको निमित्त सरोकारवाला व्यक्तिको नाउँमा गाउँपालिकाले आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जारी भएको आदेशको अवधिभित्र नहटाएको वा धनी पत्ता नलागेको माल वस्तुलाई सडकको छेउ लगाई राख्न वा आफ्ना कब्जामा राख्ने गरी अन्यत्र लैजान समेत सक्नेछ ।

3

परिच्छेद ३

जलस्रोतहरूको संरक्षण र उपयोग

७. **जलस्रोतको उपयोग :** (१) गाउँपालिका भित्र रहेका भूमिगत वा सतही जलस्रोतको अनधिकृत प्रयोगलाई निषेध गरी सो को संरक्षण गर्ने दायित्व गाउँपालिकाको हुनेछ ।

(२) जलस्रोतको उपयोग गर्दा देहाय बमोजिमका उपयोगका लागि प्राथमिकता दिइने छ :-

- (क) पिउने पानी
- (ख) सिंचाई
- (ग) पानी घट्ट, औधोगिक वा निर्माण प्रयोजन
- (घ) जलविद्युत
- (ङ) जल पर्यटन (जलक्रिडा लगायत)

(३) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पानीको मुहान वा श्रोतको समूचित उपयोग गर्ने अधिकार गाउँपालिकालाई हुनेछ । मुहान सम्बन्धी विवादको निर्णय गर्ने अधिकार गाउँपालिकामा निहित रहनेछ ।

८. **अनुमति लिनु पर्ने :** (१) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि बाहेक निम्नानुसार जलस्रोतको उपयोग गर्ने छैन :

- (क) सार्वजनिक वा समुहगत रुपमा खानेपानी वा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग गर्न,
- (ख) सामुहिक रुपमा जग्गाको सिंचाई गर्न,
- (ग) व्यवसायिक वा व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न,
- (घ) जलक्रिडा जस्ता मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न,
- (ङ) व्यवसायीक रुपमा माईक्रोहाइड्रो, पानी घट्ट सञ्चालन गर्ने,
- (च) तोकिए बमोजिमको अन्य आवश्यक कार्य गर्न ।

(२) जलश्रोतको सामुहिक लाभ, व्यवसायीक प्रयोग वा उपदफा (१) मा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्रियाकलाप गर्न गाउँपालिकाको अनुमति लिनु पर्दछ ।

(३) उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा सामुदायिक उपयोगका लागि उपभोक्ता संस्था मार्फत र व्यवसायीक उपयोगका लागि दर्तावाला कम्पनीले गाउँपालिका समक्ष सम्पूर्ण विवरण खुलाई निवेदन पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जेसुकै लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारको जलस्रोतको उपयोगको राष्ट्रिय प्राथमिकता आयोजना सञ्चालन गर्न यस ऐनले बाधा पुऱ्याउने छैन ।

९. **खानेपानी, सिंचाई जस्ता जलस्रोतको सामुदायीक लाभ व्यवस्थापन:**

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र खानेपानी, सिंचाई, पानी घट्ट, लघु जलविद्युत र ताल पोखरीको लागि जलश्रोत उपभोग गर्न परेमा सम्बन्धित क्षेत्रको उपभोक्ताहरु मिलि जल उपभोक्ता संस्थाको गठन गरेर सो मार्फत अनुमति लिएर मात्र निर्माण सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

(२) यो ऐन तर्जुमा हुनु अघि नै संस्थागत रुपमा कुनै समूह वा संस्थाले उपयोग गरी आएको जलस्रोतलाई यो ऐन तर्जुमा भएको ६ महिना भित्र गाउँपालिकामा दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

१०. **जल उपभोक्ता संस्थाको गठन :** (१) सम्बन्धित उपभोक्ताहरु मध्येबाट ९ देखि १५ जना सदस्यहरु रहने गरि जल उपभोक्ता संस्थाको गठन गर्न सकिनेछ । यसरी गठन भएको उपभोक्ता संस्थामा ३३ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व हुनु पर्नेछ ।

(२) जल उपभोक्ता संस्थाको गठन गर्न चाहने समूहले देहायको विवरणहरु सहित गाउँपालिकाको जलस्रोत र वातावरण हेर्ने शाखा समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

- (क) उपभोक्ता संस्थाको विधान
- (ख) मुहान दर्ता भईसकेको भए, दर्ताको प्रमाण र नभएको भए श्रोतको विवरण
- (ग) सेवा क्षेत्र र लाभान्वित जनसंख्या
- (घ) परियोजना विकासका लागि आवश्यक बजेट र प्राप्त हुने श्रोत
- (ङ) परियोजनाबाट पर्न सक्ने सामाजिक, वातावरणिय प्रभाव

(३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको निवेदन उपर छलफल र जाँचबुझ गरी गाउँपालिकाले उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्नेछ ।

(४) उपभोक्ता संस्था अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला संस्था हुने छ । एक पटक छानिएको संस्थाको कार्य समितिको अवधि ३ वर्ष हुनेछ । अर्को पटकको लागि ३ वर्षे म्याद सकिनु १५ दिन अगावै उपभोक्ताहरुबाट नयाँ कार्य समितिको चयन गर्नु पर्ने छ ।

(५) संस्थाको कार्य सञ्चालन प्रक्रिया र विधि विधानमा तोकिए बमोजिम हुने छ । यस संस्थाले वार्षिक लेखा परिक्षण र तिर्नु पर्ने कर फर्स्टोर्ट गर्नु पर्ने छ । गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन र प्रदेश कानूनले तोके बमोजिमको जलस्रोत उपयोग कर तिर्नु पर्नेछ ।

(६) यसरी तोकिए बमोजिम विधि प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा गाउँपालिकाले उपभोक्ता सस्थाको दर्ता रद्द समेत गर्न सक्नेछ ।

११. जलस्रोतको व्यवसायिक उपयोगको लागि अनुमति लिनु पर्ने : (१)

औद्योगिक प्रयोजन, जल मनोरञ्जन, १ मेघावाट सम्मको जलविद्युत आयोजना लगायतका जलस्रोतको व्यवसायिक उपयोगका लागि सो को उपयोग गर्ने प्रोपाइटर, कम्पनी वा संस्थाले गाउँपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम एक मेघावाट सम्मको जलविद्युत उत्पादन गर्नु परेमा देहायका विवरणहरु खुलाई गाउँपालिकामा निवेदन दिनु पर्दछ ।

- (क) परियोजनाको विवरण
- (ख) परियोजना रहने क्षेत्रको नक्सा (मुख्य मुख्य संरचना समेत देखिने)
- (ग) पानीको स्रोत र उपयोग हुने पानीका परिमाण,
- (घ) परियोजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरुको संख्या र किसिम,
- (ङ) परियोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने अनुमानित कुल अवधि र लागत
- (च) परियोजना सञ्चालनमा पर्ने वातावरणीय जोखिमहरु (वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन)

(३) उपदफा (२) बमोजिम परेको आवेदनमा गाउँपालिकाको वातावरण र जलस्रोत हेर्ने शाखाले आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई दरखास्त परेको मितिले तीस दिनभित्र जलस्रोतको परिमाण, उपयोग अनुमतिको अवधि र वातावरणीय जोखिम न्यूनिकरणका शर्तहरु तोकिए आवेदनकर्तालाई अनुमति प्रदान गर्न सक्ने छ ।

(४) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै जलस्रोतको उपयोग गरिरहेको प्रोपाइटर वा संस्थाले पनि तोकिएको विवरण सहित यो

ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ३ महिनाभित्र अनुमति पत्रको लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

(५) अनुमति पत्र प्राप्त संस्थाले जलस्रोतको उपयोग वापत गाउँपालिका र प्रदेश सरकारलाई कानून बमोजिम दस्तुर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(६) अनुमतिपत्र प्राप्त संस्थाले आफ्नो अनुमति पत्र विक्रि गर्न वा अन्य कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा गाउँपालिकामा उपयोग अनुमति हस्तान्तरणको लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

स्थानीय खानेपानी तथा सिंचाई व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. स्थानीय खानेपानी बोर्ड गठन गर्न सक्ने : (१) गाउँपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवालार्इ नियमित, व्यवस्थित र सुलभ बनाई भरपर्दो सेवा प्रदान गर्न गराउन स्थानीय खानेपानी बोर्डको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) नेपाल सरकार, सार्वजनिक सस्थान र स्थानीय उपभोक्ता सस्थाको लागत सहभागितामा निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढी खानेपानी आयोजनाहरु मार्फत ५०० भन्दा बढि धाराहरुबाट खोनपानी सेवा प्रवाह गरिरहेको अवस्थामा स्थानीय खानेपानी बोर्ड बनाई सेवा प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।

(३) यस प्रयोजनको लागि एक भन्दा बढी उपभोक्ता सस्थाहरुले यस्तो बोर्ड गठनको लागि गाउँपालिका समक्ष आवेदन पेश गर्नु पर्ने छ । यसरी बोर्ड गठनको लागि देहायका विवरणहरु सहित पेश गर्नु पर्दछ :-

- (क) खानेपानी सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने भौगोलिक क्षेत्र,
- (ख) सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने क्षेत्रभित्र रहेको खानेपानी परिमाण,
- (ग) उपभोक्ताको अनुमानित संख्या तथा सेवा मागको विवरण,

- (घ) सेवा सञ्चालन गर्नका लागि लाग्ने अनुमानित लागत,
 (ङ) सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, सोको मर्मत सम्भार तथा सुधार वा सेवा विस्तारको लागि तयार गरिएको दीर्घकालिन योजना,
 (च) बोर्ड आफैले वा अन्य व्यक्ति र संस्थामार्फत सेवा सञ्चालन गराउने हो सो सम्बन्धी व्यहोरा,
 (छ) कुनै सरकारी निकायले सञ्चालन गरिरहेको सेवा प्रणालीलाई बोर्डमा हस्तान्तरण गरी सेवा सञ्चालन गर्ने भए त्यस्तो सेवा प्रणाली सँग आबद्ध सम्पत्ति तथा दायित्व ।

(ज) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रस्तावित मोडेल ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम परेका निवेदन उपर जाचबुझ गर्न त्यस्तो बोर्ड गठन गर्नु आवश्यक देखिएमा गाउँपालिकाले माग बमोजिम बोर्ड गठन गर्न सक्नेछ ।

(५) बोर्ड अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित संगठित संस्था हुनेछ । बोर्डले खानेपानी आयोजनाको निर्माण, विस्तार, मर्मत सम्भार, महशुल असुली, कार्यालय व्यवस्थापन लगायतका कार्य आफै गर्न सक्नेछ ।

१३. खानेपानी तथा सिंचाई शुल्क निर्धारण : (१) खानेपानीको महशुल निर्धारण गर्नको लागि देहायका सदस्यहरु भएको महसुल निर्धारण समिति गठन गर्नेछ :-

- (क) अध्यक्ष - अध्यक्ष
 (ख) स्थानीय जल उपभोक्ता संस्थाहरुको प्रतिनिधित्व हुने गरी ३ जना - सदस्य
 (ग) नगपालिकाको लेखा प्रमुख - सदस्य सचिव

परिच्छेद ५

भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यहरु

१४. स्वीकृति नलिई निर्माण तथा विकास गर्न नहुने : (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र व्यवस्थित, सुरक्षित र योजनाबद्ध विकासका लागि कसैले पनि गाउँपालिकाबाट स्वीकृती नलिई कुनै नयाँ भवन बनाउने, पुरानो भवन भत्काई पुनः निर्माण गर्ने, तला थप गर्ने, मोहोडा फेर्ने वा साविकको भवनमा भ्याल, ढोका, बार्दली, कौशी, दलान आदि थपघट गरी बनाउने वा सोसँग सम्बन्धित गर्नु गराउनु हुदैन ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाले भवन निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका र मापदण्ड तयार गर्नेछ ।

१५. भवनको दर्ता : (१) गाउँपालिकाभित्र निर्माण भएका सम्पूर्ण भवन तथा संरचनाहरुको तोकिए बमोजिम दर्ता गराई अभिलेख तयार गरिनेछ ।

१६. भवनको डिजाइन तथा नक्शा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पक्की भवन आरसिसि संरचना निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्न प्रचलित कानून र भवन निर्माण मापदण्ड बमोजिम स्वीकृतिको लागि गाउँपालिका समक्ष दरखास्त दिदा नक्सा साथ डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) आवासीय भवनको हकमा २५० वर्ग मिटर सम्मको भवन बनाउँदा ३० प्रतिशत खाली जग्गा छोड्नु पर्दछ । सरकारी, अर्ध सरकारी तथा व्यापारिक भवन निर्माण गर्दा ५० प्रतिशत खाली स्थान छोड्नु पर्दछ ।

(३) सडक छेउ भवन निर्माण गर्दा सडक किनाराबाट न्युनतम ५ फिट सेट व्याक छोड्नु पर्दछ ।

१७. वस्ती विकासको लागि अनुमति दिने: (१) गाउँपालिका भित्र कुनै व्यक्ति समुदायले जग्गालाई घडेरी प्रयोजनको लागि विकास गर्ने वा

यसरी विकास गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनबाट वस्ती विकास परियोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा गाउँपालिकाको कार्यालयमा वस्ती विकासको कार्ययोजना सहित अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरि मनासिब देखिएमा गाउँपालिकाले ३० दिन भित्र अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ६

पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१८. पूर्वाधार आयोजना तर्जुमा : (१) स्थानीय स्तरमा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्बन्धी योजना, आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरूको विकासका लागि योजना तर्जुमा गरि गाउँ सभाबाट पारित गर्नु पर्नेछ ।

(२) पूर्वाधार योजना तर्जुमा क्रममा देहाय बमोजिम उल्लेख गरी आयोजनाका विवरण तयार गर्नु पर्नेछ :

- (क) आयोजनाको लक्ष्य
- (ख) आयोजनाबाट फाइदा पाउने जनताको संख्या र फाइदाको किसिम
- (ग) आयोजना सम्पन्न गर्दा लाग्ने खर्च र श्रोत,
- (घ) उपभोक्ताहरूबाट प्राप्त हुन सक्ने नगद, वस्तुगत श्रम र त्यस्तै अन्य योगदान
- (ङ) उठ्न सक्ने सेवा शुल्क वा मर्मत सम्भार खर्च
- (च) निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका स्वरूप

१९. लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने : (१) गाउँपालिकाले जुनसुकै सार्वजनिक निर्माण, मर्मत वा सुधार कार्यको लागि बजेट विनियोजन गर्नु पूर्व प्राविधिक अध्ययन सर्भेक्षण गराई लागत अनुमान तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) कुनै पनि निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागत अनुमान गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतबाट स्वीकृत गराएर मात्र निर्माण कार्य अधि बढाउनु पर्नेछ ।

२०. पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन (१) गाउँपालिका भित्र निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अनुसुची १ मा उल्लेखित पूर्वाधारको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ बमोजिमका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

२१. उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने : (१) सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ ले तोके बमोजिमको निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्य गराउँदा सम्बन्धित लाभान्वित परिवारका सदस्यहरूको संलग्नतामा उपभोक्ता समिति गठन गरी सो समिति मार्फत गर्न सकिने छ ।

तर कामको प्राविधिक पक्षलाई मध्यनजर गरी रु ३० लाख भन्दा माथिको निर्माण तथा मर्मत कार्य गराउदा कार्यपालिकाको निर्णयमा ठेक्का प्रणालीबाट कार्यान्वयन गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(२) उपभोक्ता समितिको गठन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२२. स्थानीय निर्माण व्यवसायी दर्ता गर्ने : (१) गाउँपालिकाले रु ६० (साठी) लाख रुपैयाँ सम्मको पूर्वाधार निर्माण वा मर्मत सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनका लागि गाउँपालिका भित्र रहेका योग्यता पुगेका समूह वा व्यक्तिलाई स्थानीय निर्माण व्यवसायीको रूपमा दर्ता गर्न सक्नेछ ।

(२) उपरोक्त स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन इच्छुक समूह वा व्यक्तिले व्यवसाय दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐन बमोजिम गाउँपालिका कार्यकालमा आवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम उपयुक्त देखिएको समूह वा व्यक्तिलाई सम्बन्धित गाउँपालिकामा निर्माण कार्य गर्ने इजाजत सहितको व्यवसाय दर्ताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने छ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम दिइएको निर्माण व्यवसाय दर्ताको अभिलेख अद्यावधिक गराई राख्नु पर्नेछ । उपदफा (२) बमोजिम का स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरूले आफ्नो दर्ता प्रमाण पत्रको हरेक आर्थिक वर्षको पहिलो ३ महिनाभित्र नवीकरण गराउनु पर्दछ ।

(५) स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन देहायको योग्यता हुनु पर्ने छ :-

- (क) न्युनतम रु. २ लाख सम्मको चालु पूँजी देखाई गाउँपालिकामा व्यवसाय दर्ता भएको,
- (ख) व्यक्ति वा व्यवसायको नाममा गत आर्थिक वर्षमा न्युनतम रु. ५ लाख सम्म बैकिङ्ग कारोवार गरेको,
- (ग) आफ्नो वा एकाघरको स्वामित्वमा रु. ३ लाख सम्मको निर्माण उपकरण चालू हालतमा रहेको ।

(६) स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरूको दर्ता सम्बन्धि अन्य कार्यविधि कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२३. स्थानीय निर्माण व्यवसायीबाट पूर्वाधार निर्माण गराइने : (१) गाउँपालिकाले दफा २० बमोजिमका स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरू मार्फत ६० लाख सम्मको काम गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) प्रयोजनको लागि आपसी प्रतिस्पर्धाका आधारमा छनौट गर्न सक्नेछ ।

(३) गाउँपालिकामा दर्ता भएका व्यवसायीहरू मध्येबाट निर्माण कार्यका लागि देहायको व्यवस्था हुनेछ :-

- (क) रितपूर्वक गाउँपालिकाको संक्षिप्त सूचीमा सूचिकृत व्यवसायीहरू मध्येबाट १५ दिनको सुचना दिई प्रस्ताव माग गर्न सकिने ।
- (ख) प्रस्ताव माग गर्दा सम्बन्धित काम वा सेवाको प्रकृति, परिमाण, लाग्ने रकम र अन्य आवश्यक, कुराहरू खुलाउनु पर्ने ।

(ग) न्युनतम कबोल गर्ने व्यवसायीलाई आवेदनको म्याद समाप्त भएको ७ दिन भित्र सम्झौताका लागि आव्हान गर्ने ।

(घ) छानिएका व्यवसायीले कबोल रकमको १५ प्रतिशत बैंक ग्यारेन्टि सहित सम्झौताका लागि आउनु पर्ने ।

(४) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नु पर्नेछ र कुनै अन्य निर्माण व्यवसायीसँग उपकरण गर्न सकिने छैन । कुनै कारणवस आफैलेसमयमा सो काम सम्पन्न गर्न नसक्ने भएमा सो कुराको सूचना गाउँपालिकालाई दिनु पर्नेछ । त्यसरी सूचना प्राप्त भएमा गाउँपालिकाले सो सम्बन्धमा जाँच गरी सो सम्झौता तोडी बाँकी काम नियमानुसार गराउनु पर्नेछ ।

8

(५) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले सम्पन्न गरेको प्रत्येक सार्वजनिक निर्माण कार्यको विवरण त्यस्तो कार्य सम्पन्न गरेको प्रमाण पत्र प्राप्त गरेको मितिल पैतिस दिनभित्र गाउँपालिका कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

२४. पूर्वाधार मर्मत संभार कोष : (१) गाउँपालिका भित्र रहेका गाउँपालिका स्तरीय वा केन्द्र/प्रदेश स्तरीय पूर्वाधारहरूको नियमित तथा आवश्यकता अनुसारको मर्मत गरी सेवा सुचारु गर्न पूर्वाधारहरूको नियमित तथा आवश्यकतानुसारको मर्मत गरी सेवा सुचारु गर्न पूर्वाधार मर्मत कोष स्थापना गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषमा पूर्वाधार संरचना सडक, खानेपानी इत्यादीबाट प्राप्त रोयल्टीको कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको प्रतिशत रकम दाखिला गरिनेछ ।

परिच्छेद ७

पूर्वाधार अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था

२५. **पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन:** (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको कार्यक्रम अर्न्तगत निर्माण हुने ठूला आयोजन तथा गाउँपालिकाको आफ्नै बजेटबाट निर्माण हुने ३० लाख भन्दा माथी लागत हुने पूर्वाधार निर्माण एवं मर्मत सम्भार कार्यहरूको गुणस्तर र समयबद्ध प्रगति अनुगमन गर्नका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका लाभान्वित परिवारका सदस्यहरू सम्मिलित एक पूर्वाधार अनुगमन समिति गठन गरिनेछ ।

(२) पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) उपाध्यक्ष: अध्यक्ष
- (ख) पूर्वाधारको मुख्य काम हुने वडाको वडाध्यक्ष: सदस्य
- (ग) स्थानीय विज्ञहरू मध्ये कार्यपालिकाले तोकेको एक महिला सहित २ जना: सदस्य
- (घ) गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख: सदस्य सचिव

२६. **समितिको बैठक र निर्णय :** (१) समितिका बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

(२) समितिका बैठक समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

२७. **अनुगमन पश्चात निर्देशन दिन सक्ने :** (१) पूर्वाधार अनुगमन समितिले निर्माण वा मर्मत कार्य गर्ने निकायबाट सो कार्यको प्रस्तावित गुणस्तर र समयबद्ध प्रगति तालिका प्राप्त गरि सो बमोजिम अनुगमन गरेर निर्माण व्यवसायीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) केन्द्र र प्रदेश स्तरीय पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण र सञ्चालनको अवस्थाबारे सुझाव र सिफारिस गर्ने दायित्व समितिको हुनेछ ।

२८. **सहमति दिनु पर्ने :** गाउँपालिका आफैले सञ्चाल गर्ने ३० लाख माथी लागत भएका पूर्वाधारहरूका निर्माण सम्पन्नता पश्चात निर्माण व्यवसायीलाई अन्तिम किस्ता भूक्तानी गर्न अनुगमन समितिको सहमति दिनु पर्नेछ ।

२९. **कारवाहीको सिफारिस गर्न सक्ने :** गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण कार्य भइरहेको प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकार अर्न्तगतको पूर्वाधार आयोजना अनुगमन गर्दा गुणस्तरमा कमजोरी भएको खण्डमा वा निर्माण व्यवसायीकै लापरवाहीका कारण निर्धारित समय भित्र प्रगति नदेखिएमा अनुगमन समितिले सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीहरूलाई कारवाहीका लागि प्रदेश वा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्ने र आफ्नो गाउँपालिका भित्र उक्त व्यवसायीलाई आगामी दिनमा काम नदिने व्यवस्थाका लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

३०. **कालो सूचीमा राख्ने :** (१) देहायको अवस्थामा गाउँपालिका कार्यालयले सबै प्रकारका निर्माण व्यवसायीलाई भविष्यमा निर्माण कार्य नदिने गरि कालो सूचीमा राख्न सक्नेछ ।

- (क) कुनै फौजदारी कसुरमा अदालतबाट दोषि ठहर भएमा,
- (ख) पूर्वाधार निर्माणको लागि छनौट भई सम्झौता गरेर ३ महिना सम्म काम शुरु नरगरेमा
- (ग) सम्झौता अनुरूपको दायित्व पालना नगरेको वा सम्झौता बमोजिमको गुणस्तर नभएका कुरा पछि प्रमाणित भएमा,
- (घ) योग्यताको कागजात पेश गर्दा ढाँटी वा भुक्त्याई खरीद सम्झौता गरेको प्रमाणित हुन आएमा,
- (ङ) डर त्रास वा धम्की दिई खरीद प्रक्रियालाई प्रभावित गर्ने कार्य गरेमा
- (च) अन्य यस्तै कुनै कसुर गरेमा

(२) उपरोक्त बमोजिम कालो सुचीमा राख्दा कसूरको गाम्भीर्यताको आधारमा कालो सुचीको अवधि तोक्न सकिनेछ ।

३१. प्राविधिक मूल्यांकन गर्नु पर्ने : (१) गाउँपालिकाभीत्र निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधारहरूको प्राविधिक मूल्यांकन गरी पूर्वाधारको गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राविधिक जाँचको लागि आवश्यक प्रयोगशालाको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ८

सार्वजनिक निजी साभेदारीमा पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन

३२. निजी साभेदारीमा पूर्वाधारको विकास गर्न सक्ने : (१) यस ऐन बमोजिम कुनै व्यक्ति, स्थानीय निर्माण व्यवसायी, संस्था वा कम्पनीसँग गाउँपालिकाले खानेपानी, विद्युत, सडक, सरसफाइसँग सम्बन्धित संरचना वा पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चाल तथा व्यवस्थापनमा नीजि लगानीकर्तासँग साभेदारी गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाले पूर्वाधारको अवस्था, आवश्यकता र उपयोगिताको आधारमा देहाय बमोजिमका विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी नीजि साभेदारसँग लगानी प्राप्त गर्न र प्रतिफल बाँडफाड गर्ने गरी निश्चित अवधीको लागि सम्झौता गर्न सक्नेछ ।

- (क) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : अधिकतम ५ वर्षको लागि
- (ख) निर्माण सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : ७ देखि १५ वर्षको लागि
- (ग) निर्माण स्वामित्वकरण सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : १५ देखि २० वर्षका लागि
- (घ) लिज वा कन्शेसन : सम्झौतामा तोकिए बमोजिममा अधिकतम २२ वर्ष

३३. प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्ने : (१) गाउँपालिकाले दफा २० बमोजिम पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण वा मौजुदा संरचनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि आशय पत्र वा प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा निजी व्यवसायीले साभेदारीको स्वरूपको आधारमा देहायका विवरणहरू खोली प्रस्ताव पेश गर्नु पर्दछ ।

- (क) निर्माण गर्नुपर्ने वा सञ्चालन गर्नु पर्ने पूर्वाधारको विवरण
- (ख) अनुमानित लागत
- (ग) वित्तिय स्रोत
- (घ) वातावरणिय प्रतिवेदन (आवश्यक भएको अवस्थामा)
- (ङ) कार्यान्वयनको विवरण
- (च) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिम र जोखिम न्यून गर्ने प्रस्तावित उपायहरू
- (छ) परियोजनाको नक्सा तथा ड्रइङ्ग डिजाइन
- (ज) प्रस्तावित शुल्क र करार अवधी

३४. प्रस्ताव छनौट र सम्झौता : (१) प्राप्त भएका प्रस्ताव उपर गाउँपालिकाले विज्ञ टोलीद्वारा तपशिलका आधारहरूमा मूल्यांकनका गराई प्रस्ताव छनौट गर्न सक्नेछ ।

- (क) पूर्वाधारबाट उपलब्ध हुने सुविधाको स्तर र गुणस्तर
- (ख) प्रस्तावित नीजि लगानी
- (ग) सेवा शुल्क र रोयल्टी रकम
- (घ) लिज अवधि
- (ङ) प्राविधिको नौलोपन स्थानीय रोजगारीको अवसर वृद्धि

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित आधारहरूबाट उपयुक्त देखिएको प्रस्तावकसँग गाउँपालिकाले अवधी किटान गरी साभेदार सम्भौता गर्न सक्नेछ ।

३५. सञ्चालन तथा व्यावस्थापन: (१) सम्भौता अवधिभरी पूर्वाधार संरचनाको संचालन तथा व्यावस्थापनको दायित्व सम्बन्धित साभेदारको हुनेछ । सम्भौतामा हेरफेर गर्नुपरेमा नीजि साभेदार वा गाउँपालिका तर्फबाट एकअर्काकोलाई प्रस्ताव गर्नुपर्ने आपसी समझदारीबाट बुँदाहरूमा हेरफेर हुन सक्नेछ ।

परिच्छेद ९

वातावरण, भूसंरक्षण तथा वैकल्पिक उर्जा

३६. वातवरणीय प्रभाव मुल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँपालिकाले ६० लाख देखि १० करोड भन्दा माथिको लागत भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको वातावरणीय परिक्षण र १० करोड भन्दा माथिको लागत भएका पूर्वाधारहरूमा वातावरण प्रभाव मुल्यांकन गराउनु पर्नेछ ।

(२) आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण र स्विकृति गाउँपालिकाले स्वयम्ले गर्न सक्नेछ ।

(३) वातवरणीय परिक्षण प्रतिवेदन स्विकृतिको लागि सो को प्रतिलिपी गाउँपालिकाको सार्वजनिक सूचना पाटीमा टाँस गरी ७ दिनको म्याद सहित सुभाब माग गर्नु पर्नेछ ।

३७. वैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन: (१) पूर्वाधार सेवा सुविधाको निर्माण तथा विस्तारमा वैकल्पिक उर्जालाई प्रहोत्सान गर्नु पर्नेछ ।

(२) कुनै घरमा सोलार, वायोग्यास, सुधारीएको चुल्हो लगायतका वैकल्पिक उर्जा जडान गर्नुअघि वडा कार्यलय मार्फत गाउँपालिकामा जानकारी गराउनु पर्ने छ । यसरी जानकारी नगराएमा सरकारबाट पाउने अनुदान वा सहयोग दिइने छैन ।

(३) घरेलु शौचालयलाई वायोग्यास उत्पादमा प्रयोग गर्ने वा सेप्टिक टैंक बनाउने घरधुरीलाई गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर वा मालपोत १० प्रतिशत सम्म छुट दिन सक्नेछ ।

३८. भू-क्षय नियन्त्रण सम्बन्धि कार्य गर्न सक्ने: (१) गाउँपालिका भित्रको भूक्षय ग्रस्त सार्वजनिक जग्गा, पाखो, खोला किनार वा सडक किनारामा वाँस तथा फलफुलजन्य वनस्पतिको रोपण गर्न स्थानीय समुदायलाई अनुमति दिन सक्नेछ ।

(२) यस्तो कार्यका लागि सम्बन्धित व्यक्ति वा समूहले स्थान तोकि वृक्षारोपणका लागि गाउँपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(३) वृक्षारोपणका लागि प्रस्तावित क्षेत्रका व्यक्तिले चर्चेको जमिन वा अन्य सार्वजनिक आवागमनमा बाधा पुऱ्याउने खालको हुनु हुँदैन ।

(४) प्रस्तावित स्थल उपयुक्त देखेमा गाउँपालिकाले अधिकतम् ७ वर्षको लागि वृक्षारोपण गर्न र सोको उत्पादन उपयोग गर्न अनुमति प्रदान गर्नेछ ।

(५) उपरोक्त बमोजिम अनुमति दिदा सडक छेउको हकमा सम्बन्धित संधियारलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ ।

३९. फोहोरमैला तथा फोहोर पानी व्यवस्थापन : (१) गाउँपालिका भित्र उत्सर्जन हुने ठोस तरल फोहोरलाई यथोचित व्यावस्थापनको लागि व्यवस्थित कार्य योजना तर्जुमा बनाउनु पर्छ ।

(२) गाउँपालिका भित्र फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्यण्डफिल्ड साईट निर्माण गर्न अन्य गाउँपालिकासँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद १०

विविध

४०. **अन्तर स्थानीय तह समन्वय:** (१) एक भन्दा बढी स्थानीय तहमा जोडिने वा सरोकार राख्ने पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यको लागि गाउँपालिकाबाट अनुमोदन गराई गर्नु पर्नेछ ।
४१. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने:** यस ऐनमा लेखिएको विषयमा यसै ऐन बमोजिम र अन्य विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
४२. **नियम बनाउन सक्ने:** यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
४३. **बचाऊ :** यस ऐनको उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम यस अघि भएका कार्य यसैऐन बमोजिम भएको मानिन्छ ।

12

अनुसूची १

(दफा २० सँग सम्बन्धित)

- (क) स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक, सिंचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (ख) स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक, भोलुङ्गे पुल, पुल पुलुसा, सिंचाई र तटबन्द सम्बन्धी स्थानीय तहको गुरुयोजना तर्जुमा, निर्माण स्तरोन्नति आयोजना पहिचान, अध्यान, कार्यान्वयन, मर्मत सम्भार र नियमन,
- (ग) स्थानीय स्तरमा ट्रल वस, ट्राम जस्ता मध्यम स्तरका मास ट्रान्सीट प्रणालीको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (घ) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग गरी महानगरीय (मेट्रोसिटी) क्षेत्रभित्र शहरी रेल सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, मर्मत, सम्भार, समन्वय, सहकार्य,
- (ङ) स्थानीय स्तरमा यातायात सुरक्षा व्यावस्थापन र नियमन,
- (च) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- (छ) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यावस्थापन सम्बन्धी,
- (ज) साना जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- (झ) स्थानीय खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति कानून, मापदण्ड र योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ञ) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यावस्थापन सञ्चालन र नियमन
- (ट) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको सञ्चालन र मर्मत सम्भार सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यवस्थापन,
- (ठ) स्थानीय तटबन्ध नदि पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन
- (ड) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड योजना तर्जुमा कार्यान्वयन र नियमन र
- (ढ) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रवर्द्धन ।

आज्ञाले,

राम बहादुर भण्डारी
प्रमख प्रशासकीय अधिकृत